

ЗВ'ЯЗКИ МІЖ БІОРИЗНОМАНІТТЯМ ТА ПОСЛУГАМИ ЕКОСИСТЕМ: ЯК БІОРИЗНОМАНІТТЯ ВПЛИВАЄ НА ДОБРОБУТ ЛЮДИНИ

Станкевич-Волосянчук О.І., Цап І.Ю.

*ДВНЗ «Ужгородський національний університет», біологічний факультет
вул. А. Волошина, 32, м. Ужгород, Закарпатська область, Україна*

Послуги екосистем мають антропоцентричну орієнтацію. Грошова оцінка послуг екосистем передбачає прямий або непрямий внесок цих екосистем у добробут людини. Щоб розглядати щось як екосистемну послугу, це має мати попит у суспільстві або серед визначених бенефіціарів (Haines Young, Potschin, 2013). Однак, це не означає, що екосистемні послуги сприяють утилітарному погляду на природу. Вони радше спрямовані на те, щоб краще дослідити процеси, види та зв'язки між ними в екосистемах і визначити, які саме з них сприяють добробуту людей і, водночас, які зазвичай ігноруються, особливо у галузях, не пов'язаних із збереженням природи, або у галузях, де охорона природи не є першочерговим завданням (Liquete et al., 2016).

Такі зв'язки можна прослідкувати між ранніми комахами-запилювачами і рослинами-первоцвітами, які з'являються у наших лісах, садах, луках ще у березні.

А у квітні приєднується ще одна ланка цього ланцюга – сади, де цвітуть мигдаль, абрикоси, персики, жимолость, смородину, агрус тощо.

Рослини-первоцвіти відіграють визначальну роль для виживання антофор *Anthophora*, джмелів *Bombus*, осмій *Osmia*, ксилокоп *Xylocopa*, які першими з початком весни виходять зі своїх гнізд. Вони дуже виснажені зимівлею і потребують негайної підгодівлі нектаром, який вони знаходять на квітучих крокусах, білоцвіті весняному, анемоні, рясті, медунці, мати-й-мачусі, барвінку, фіалці, пшінці та інших першоцвітах. Харчуючись, ці комахи запилюють ці рослини. Так популяції ранніх запилювачів підтримують існування популяцій ранньоквітучих рослин.

Комахи, які виживають завдяки цвітінню ефемероїдів та інших весняних рослин, є надзвичайно важливими запилювачами, оскільки вони значно ефективніші, ніж медоносна бджола *Apis mellifera*. По-перше, дикі запилювачі «працюють» вже в час, коли ще температура повітря становить +2...+5⁰С. Це період цвітіння в садах мигдалю, абрикосу, персика та ранніх ягід. Медоносна бджола вилітає з вулика лише коли температура повітря прогрівається до +12⁰С. По-друге, наприклад, джмелі, завдяки довгому хоботку, можуть запилювати довготрубчасті квітки, які медоносна бджола запилити не може. По-третє, джмелі можуть працювати у невеликий дощ, працюють до темна, мають більше і волохатіше тільце, ніж медоносні бджоли, отже, перезапилують значно ефективніше (Ільмінська, 2020).

Власники садів, ягідників отримують пряму вигоду від диких запилювачів, середовище існування та харчування яких є лісові та лучні екосистеми. Отже, існування цілісних лісових та лучних екосистем з непорушеним весняним різнотрав'ям є повноцінною підтримувальною екосистемою послугою, яка може бути оцінена у грошовому еквіваленті.